

Viborg, den 27. september 2022
Akt nr. 2065297
HES/MENI

Domprovst Thomas Frank
Provst Ole Rasmussen
Sognepræst Henrik Guldbrandt Kjær
Stiftsrådsmedlem Ejvind Dahl
Stiftsrådsmedlem Ida Götke
Stiftsrådsmedlem Arne Bach
Projektkoordinator Sofie Larsen Kure, Grøn Kirke
Kommunikationskoordinator Henrik Helms
Stiftskontorchef Bodil Abildgaard

REFERAT

møde i Arbejdsgruppen for grøn omstilling / bæredygtighed / klimaplan for Viborg Stift

Tirsdag den 27. september 2022 kl. 16.00 – 18.00

Mødet blev holdt i Bispegården i Viborg, Domkirkestræde 1, Viborg.

I mødet deltog: Henrik Stubkjær, Arne Bach, Ole Rasmussen, Henrik Guldbrandt Kjær, Ejvind Dahl, Ida Götke, Sofie Larsen Kure, Henrik Helms og Bodil Abildgaard,

Afbud: Thomas Frank

Projektkoordinator Sofie Larsen Kure, Grøn Kirke deltog via TEAMS

Punkt	DAGSORDEN	REFERAT
1.	Godkendelse af dagsorden	Godkendt
2.	Referat fra sidste møde, den 5. maj 2022 til godkendelse <i>Referat vedlægges som bilag 1</i>	Godkendt
3.	Orientering fra biskop Henrik Stubkjær om status for det landsdækkende arbejde med Grøn Kirke	
	a) Landsdækkende	Henrik Stubkjær har overtaget formandsposten i udvalget på landsplan. Der har været afholdt klimafolkemøde i Middelfart, hvor det grønne udvalg var med, og hvor Henrik Stubkjær deltog i en paneldebat. Der er lavet pressestrategi og en strategi for de 5 områder, der skal arbejdes med. Det er jordene,

		<p>affald, folkelig bevidsthed om den grønne omstilling, energi og indkøb.</p> <p>Energikonsulenten har lavet 4 gode råd for besparelser.</p> <p>Der laves webinar.</p> <p>Ejerskab er vigtigt.</p> <p>Udvalget skal hæve sig op på det landspolitiske niveau.</p> <p>Henrik Stubkjær ser gerne, at man beholder kirkens jorde.</p> <p>Sofie Kure spurgte til affaldssortering. Hvordan gør man det konkret i den enkelte kirke?</p> <p>Ole Rasmusen oplyste, at det i Lemvig bliver rullet ud for kirkerne sammen med de små og mellemstore virksomheder. Det skal være klar med udgangen af 2022. Der skal deles i 11 fraktioner.</p> <p>Hvordan gør man det helt konkret? Henrik Stubkjær tænker, at det kan folkekirkens grønne omstilling købe sig til eller henvise til andre.</p> <p>Sofie Kure sender den guide, de har lavet. <i>Den sendes med referatet ud – kan også tilgås online på dette link: https://www.gronkirke.dk/affald/</i></p> <p>Affald; der kan tænkes alternativt med lokale entreprenører.</p> <p>Der arbejdes med Niras om en baseline.</p> <p>Energikrisen; skal der sendes noget ud fra denne gruppe til menighedsrådene?</p> <p>Der er instruksen fra Kirkeministeriet.</p> <p>Provsterne kommer til Landemode fredag den 30/9 2022. Bemærkningerne herfra tages med.</p> <p>Sofie Kure oplyser, at kirkerne i Oslo sænker temperaturen til 15 grader.</p> <p>Det vil komme ud som anbefalinger, og teologien bør medtænkes og indskrives.</p>
	b) I Provstierne	<p>Ole Rasmussen; provsterne har talt om klimarapporterne. Er man allerede bagud?</p> <p>I Lemvig har Klimatoriet holdt klimatopmøde, hvor provstiet havde en stand.</p> <p>Vedtægter og budget er godkendt - formentlig i alle provstier.</p> <p>Henrik Helms oplyste, at årsmagasinet's tema er den grønne omstilling.</p>
4.	Status vedrørende ladestandere ved kirker, sognehuse og præsteboliger. Hvor langt er vi?	<p>Der kommer et webinar om dette i november.</p> <p>I Lemvig er det meldt ud, at ladestandere sættes op på menighedsrådets bekostning ved præsteboliger.</p> <p>Tages op på næste møde</p>
5.	Overblik over jord- og skovbesiddelser i Viborg Stift.	<p>Drøftet og der opfordres til, at jorden beholdes.</p>

	Hvordan opfordres MR til at beholde jordene og bruge dem grønt / rekreativt / forkyndende? <i>vedlægges som bilag 2</i>	Grøn Kirke har holdt kursusdag i Roskilde med besøg på inspirerende steder, for hvorfor jorden skal beholdes. <i>Sofie Kure sender program, som sendes ud med referatet.</i>
6.	Materiale fra Via Media vedrørende mulighed for hjælp til podcast af prædikener og grøn omstilling v/biskop Henrik Stubkjær <i>vedlægges som bilag 3</i>	Der indgås ikke aftale med Via Media. Henrik Helms bookes til at lave noget om kirkens grønne omstilling til TV, som serien om de frivillige.
7.	Evaluering af klimainspirationsdagen den 16. maj 2022, herunder Status for næste skridt i forhold til en klimaplan for alle provstier. Processen fremover og hvem gør hvad?	Af de godt 100 provstier deltog over 90. Der var nok for meget luft i arrangementet og for lidt power.
8.	Fra Grøn Kirke ved Danske Kirkers Råd, opdatering vedr. afholdelse af kirkegårdskursus om bæredygtighed på kirkegården den 20. september 2022 samt evaluering heraf. <i>vedlægges som bilag 4</i>	Der har været afholdt kursus i Egeris kirke. Det var en fantastisk dag med nye ventelister. Folk deler deres egne gode løsninger. Der er kommet positiv feedback. Det er kreativt og konkret og inspirerende. Økonomi efterspørges. Provstiet må gerne opfordre til grønne kirkegårde. Der bør laves et kursus mere med betaling fra deltagerne. Et nyt kursus kan koste 200 kr. i egenbetaling, og udvalget her dækker resten. Sofie Kure laver et kursus mere på den præmis. Om kursusindholdet skal ændres lidt vurderes. Kurset bør ligge lidt syd i stiftet og i det sene forår. Gjellerup ved Herning kan være en mulighed.
9.	Input fra Grøn Kirke v/projekt Koordinator Sofie Larsen Kure	Der er konference den 7. oktober 2022. Konferencen er om arbejdet med børn og unge med klima som omdrejningspunkt. Danmarks Naturfredningsforening vil gerne i kontakt med menighedsrådene og en "grøn" biskop. En lokal formand kan evt. deltage i et af vores møder. Sofie Kure arbejder videre. Formanden skal mødes med Henrik Stubkjær inden mødet, gerne sammen med Sofie Kure og medarbejderen fra Naturfredningsforeningen. På Island kan man købe CO2 kvoter på kirkejord.
10.	Status vedr. Webinar? Er der forslag til emner?	Ikke noget lige nu
11.	Status vedrørende Skovkirkegårde	Tages med på provstemødet. Provstierne skal være opmærksomme herpå. Skovkirkegårde bør være et alternativ til de private kirkegårde. Skal der være et ritual til spredning over åbent hav? Hvad er vandkremering? Skal der arbejdes hermed?

12.	Eventuelt	Har kirkegårdskonsulenten grønne briller på?
13.	Næste møde	7.december 2022 kl. 16 – 18 i Bispegården

Som referent:
Bodil Abildgaard